

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Союзієт.)

Предчислениe и
друга упользова-
ванія пріма
Учредничество
у Пешти на Ро-
зенъ - Плацу
№ 285. и сва-
ко Цесаро Кра.
Поште Чинов-
ничество.

ПЕШТА.

Четвртакъ

9. Септембра. 1843.

Год. II.

ДУХЪ ИЗГЛАДѢНОГЪ СВѢТА.

Люди Свѣта виѣши гладѣнога,
Что с' искусствъ, дворлыныи и зову;
Презириу свы простосердечнога
Безазленость, Честь, и дарь у Слову:
Благород'ю сердца ругаю се,
Порокама буд'су обрушены;
Усердны као глупы взираю се,
Праведны су простым' наречены.

Зло, лукавство способность е ныма,
Что л' е горый, что л' е ко туні,
Тай по вѣка духу есть предъ свыма
Между мудрымъ, глаткымъ наймудріи:
Езыкомъ свы честность, хвалу, славу,
Добротель юмъ е санъ, мечтанье;
Озбыльомъ а с' онимъ с' и небаву
Глупыхъ то е „велу, „заниманье.“

Остроумность изгладѣногъ Свѣта

Сеть, о свачея! глатки блебетати;
Буд' разуманъ у том' ыхъ несмѣта,
Свак' до гнуса мора г' изслушати:
Свем' о лѣпомъ, добромъ бесѣди се,
Мысли, чини, ради с' ал' противиш;
Сладкымъ, празднмъ рѣчма поноси се,
А потайни честанъ гони с' кивиц.

Правдолюбивъ, прость, и добричина
Езыку на свомъ кадъ сердце носи,
Тад' предъ онимъ онъ е губре, трина,
У опасность пада, честь му с' коси:
Добротельно е то ал' само,
Чега совѣсть нема стидити се;

Добрынъ, честныи сердцемъ припознамо,
Ком' невинность нравиш природи се.

І. Пачичъ
Рітмайстеръ.

ӨЕОРЕТИЧЕСКИИ ЗЕМЛЕДѢЛЬ.

Мыслимъ, да ће ми свакій Тежакъ, а и онай, кои земледѣле притяжаваюи чрезъ друге наемнике и работнике исто дае обраћивати, пуно одобрити, да Сербљи, а и други у Унгаріи живећи Народи, кои се са земледѣлемъ занимаю, гомилу овершеногъ жита, єчма и проч. кадъ е тихо време и кадъ имъ вѣтаръ коликъ толикъ приличанъ не дуне, на гумну кодъ стожера онако неизвејану више дана заоставе, и дангубећи вѣтра очекиваю, чимъ имъ се кадкадъ и велика штета принесе; јербо се отъ исеге ране често и покраде, а много путај на јданпутъ најђе голема олуина, велика киша, и друге силне времена непогоде, чрезъ кое се цѣла херпа или отнесе, или окваси и сасвимъ рања се поквари. Садъ дакле пытасе, каквый е узоръ, да вышеречени земледѣлцы себи на штету при тихомъ времену кадъ вѣтра нема, гомилу жита, єчма и проч. неизвејаваю, него вѣтра очекиваю? На кое заиста може се отговорити, да они рану съ лопатомъ скоро надъ себе у высъ бацаю тако, да зерно, будући с отъ плеве и праха теже, управъ близу предъ ныи на землю пада, а плеву и прахъ вѣгаръ далъ относи: зато кадъ при тихомъ безъ вѣтра времену извејаваю, заедно са зерномъ и плева и прахъ на јдину хер-

пу близу ныи пада. Но овоме се може верло лако безъ свакогъ особитогъ алата найпростимъ начиномъ са самомъ сирѣчъ обычномъ лопатомъ помоћи, само кадъ чловѣкъ дублѣ промысли и мудрѣ разеуди, а одо є нѣкимъ покушаваюћимъ за рукомъ верло добро већь испало. И то овако:

Сви радиоци, кои се тымъ пословима занимаю, треба да се навикну, да небацаю гомилу овершеногъ жита, ёчма и проч. съ лопатомъ у высъ скоро надъ себе, него на јданъ хватъ высоко, и на подобіе месечногъ полуокруга да бацаю тако, да зерно на једно 10. кораклији отъ ныи далеко пада, чрезъ кое ћео сва зерна, будући су найтежа, на жељаемо мѣсто и доспѣти; а плева, прахъ, таќођеръ и самъ куколь, као много лакши материја, свако по својој лакости све ближе радиоца отъ зерна заостајући на херпу слагатисе. И ово є сва вѣштина, којомъ любими Серблы са земледѣлемъ много занимајућисе и у тихо безъинайманђгъ дувајућегъ вѣтра време исто тако као и при вѣтру гомилу овершеногъ жита, ёчма и проч. таки извевјавати и у склонъ сносити могу; а не подъ ведримъ небомъ свакой шкодљивой непогоди оставити, пакъ, после кадъ имъ се проузрокује штета, ядиковати, кое кога а и саму природу безсовѣстно опорачавати, и што я знамъ.

А. Вуковичъ

Сербинъ изъ долине Славоније.

ЦАРСКА КАРТАУНА У РУССИИ.

Предъ Оружохранилициомъ, коју є јошть Великиј Петаръ у Москви сазидати дао, протежесе пространно једно мѣсто, кое се „Башта Оружја“ называ, у којој су редомъ сва она оружја понамешана, коя є Руссия у различнимъ имајућимъ ратовима отъ свои непріятеля поотимала и освоила; између који се понайвише топови последњи Французки ратова налазе, и то изъ својо держава Еуропейски, кое су тада съ Наполеономъ сојужене быле. Отъ мѣста до мѣста између оружни редова леже одвећь велики топови, као грмови међу шиблјикама, оружја, коя

су древни Цареви за устрашити поддайнике свое, око своегъ Кремля (Палата Царска) постављати давали. Ни у једномъ другомъ художеству древни Русси ни сутако далеко дотерили, као у саливано звона и топова. — Но найвећи отъ топова многи леже на лаветма съ обадве стране широкогъ улазка: таќођеръ и јданъ исполајскій топъ, и грудна једна хаубица (топъ изъ кога се кумбаре „Картачи“ бацају), и заиста ова є хаубица између својо други топова најлепша и найвећа тако да онай топъ, когъ су Французи кодъ Еренбраутштайна некадъ лежећегъ задобили, и да имъ се не бы спетъ отео, у градскій шанацъ кодъ Меча закопали, јдва бы спрама нѣ пушка могао быти. И заиста вредно є оба ова топа са звономъ, кое у Кремљу таќођеръ као памятникъ лежи, сравнити. На заповѣсть Цара Ћеодора Ивановича оба є ова прегрдна топа Русскій художникъ Звони и Тополивателъ Чоховъ јошть год. 1686. саљо, но дотле су у углу једномъ скривено лежала, докле год. 1835. при обновленю Кремља Нѣмецкій Художникъ Бертъ сходне за то лавете не сліје, и ћеви на такове обвите не буду. Истый великиј топъ отприлике 20. стона дугачакъ претеже 17.000 фунтіј; а прегрдна хаубица, кое шупљина попреко има 3 стопе, а дужина јој є 14. стопа, важи 96.000 фунтіј, и кугла за њу сливена 4.800 фунтіј тежи.

Ели кадгдје изъ овогъ чудовишта пущано, у Русскимъ Лѣтописима нигдѣ се не споминѣ: но да є иста ова хаубица Царству Русскомъ у прећашњимъ мутнимъ времена ма отъ велике ползе и хасне была, о томе се нимало сумњати нетреба.

У Пешти. Александеръ Станковичъ.

ЖЕНСКО ЛУКАВСТВО.

Старый јданъ Французскій отъ высоке једне фамиље Благородникъ, да му не бы съ ныиме, будући въ последња грана био, фамиља изумерла, а добро безъ наслѣдника застало, науми женитисе, и зато отиде у Паризъ съ томъ намѣромъ да ће тамо по жельи својој, себи достойну супругу наћи

моћи. А зашто онъ у млађе свое доба съ лѣпши у сопствству обитавао ћимъ дајама живећи, једну отъ овы себи за жену избрао ніје, већа є Историја, него да бы је овде накратко приповѣдити могли. Дошао ћи даље у Паризъ новији овай временији младоженја таки даде чрезъ Новине објавити, да једанъ добро у здрављу сачуванији човекъ, отъ прилике 54. године старъ, кому отличанъ а и добаръ, пакъ јошти и съ приходомъ годишњимъ отъ 12000 ливрји снабђенъ, једну лепу, воспитану и доброгъ сердца госпођу отъ 25 до 30 година времениту себи за супругу тражи. — Већ по первомъ обзнатанју у Новинама одма друго ютро наједусе ньи 7. до 8. кое се стеку. А слѣдуюћи данъ опетъ толико число такови се умножи, да је сирома младоженја упрешањемъ принужденъ био предъ изнанаднимъ оваковимъ и оводникимъ візитама врата затворити. У привлачноје истој множини опази Господинъ отъ Р. младу једну девойку, вальда јој је било 21 година, имењемъ Цеціља Ф..., коя му се при первомъ погледу исто тако добра, као паметна и лепа покаже. 14. дана после овогъ догађаја закључије свадба, и данъ кадъ ће се торжествовати опредѣленъ буде. Обое заљубљени (еръ съ правдомъ овако назвати се заслужую) пливали су у радости и воехијеню, а Господинъ отъ Р. заљубљенији, него што човекъ у овы година быва, купи будућој својој супруги дичне и богате дарове; а она му напротивъ све свое добро, кое се у природномъ на ньој видимомъ укращењу состояло, припети буде, и само се јошти очекивало на Цеціљијо крштено писмо пакъ да се вѣнчао: аљ на найвеће обоихъ оскорбленије, крштено писмо недолази.

Ова млада девойка немогаше докучити узрокъ тако дугогъ отезана, и заиста видило се, да сбогъ тога у отчаяње падне. Једногъ ютра изиђе Господинъ отъ Р. у варошъ, да бы себи јошти нуждна прибавио и остави свою будућу невѣсту саму много жалостнију, него икадъ съ ниме; и приполазку свомъ пригерли је иђио къ персими своимъ молећи јо да се примери и

да ће се наскоро и сила желя испунити. Но место свакогъ отговора топила се сирота девойка у сузана. Господинъ отъ Р. вратише опетъ брзо натрагъ; — съ лаганымъ корацыма узиђе по степени, као када бы се несрће плашио. — Онъ зазвони. — Нѣгово срдце куцало је тако яко, нѣгова колена поклеџавала су; онъ тако слабъ наслони се на дуваръ. — Но најданпутъ учини му се да димъ отъ упалѣногъ ћргишта осети; онъ помисли да му жељна невѣста горе; па повићне, вальада јошти има надежде къ животу! потегне сву снагу и заче јако и куцати и звонити: аљ на ово доће Дверникъ (Портайнеръ), и давао ћи му отъ собе ћлючъ, рекне, да је иста Господична предавши њему ћлючъ, са стварима мало пре хитно отишла.

ВѢСТИ.

(Писмо изъ Пожуна). Прерушавање државне саале за Депутирце већ је довршено. Већ је оконо половине Августа по римск. почела су се опетъ државна засѣданја. Ако представателји народни јошти ни съ овимъ устроенијемъ не буду задовољни, то онда не знамъ, шта бы ји иначе задовољити могло. Све је преизјядно, намѣреню сходно, полезно, и до најманђегъ угљића у саали удобно устроено. — Словослову недосађује више у нѣговомъ предлаганју оно прећашнје теготно и тескобно при столу положенъ, и изузимајући неке столове, овай може быти отъ свакогъ добро и виђенъ и чувенъ. Сотимъ, што су столови у ширину намештени, добыло се не само у простору и удобности, него и у томъ, што се погдикоја речь не изгуби тако яко, као пре што ји је много неразумително и потмуло до уштију долазило. Притомъ, кон је напредъ седјо, нје мого за нимъ словословећегъ видити; морао се съ натегомъ на столови окретати, а чрејъ то се, осимъ што је сотимъ сосѣду свомъ, кон се такође на столови тежко мицао, досаданъ био, таково положенъ причинявало, кое је на галлерји суштымъ некако чудновато изгледало. Представателј има удејно место, съ кога све прегледати и све чути може. Около саале је свуда, изузимајући прозоре, галлерја; ове једна част је за дајме опредѣлена, и пайвелелѣпније је са народнимъ З. бояма подоплаћена. Кадъ човекъ погледи лепе оне дајме на укращенји галлерји, чудновато га осећавање обузме, како оне съ некомъ озбиљносу доле гледе, као да бы и оне о благу отечества што свршивати имаје! Благополучне женске! или заръ да ји несрћенја назовемъ, што малымъ домаћимъ обузете свѣтомъ у битки словослов-

ства не участную, гдн отечестволюбие памятей матъ и побѣдоносну заставу надписану: „Благо и Напредакъ Унгаріе“ носи. Некъ чую, некъ виде жене, како се Закони доносе; али никакъ ни на память да имъ не дође, какве друге, осимъ иѣжномъ супружеству свойственне законе донети, коима ћемо се радо новиновати.

Некъ државна саала и у свомъ новомъ украсу жертвеникомъ буде, на комъ ће отечестволюбцы жертве приносити, а слога и единство свештенодѣйствовати. Пре свега некѣ се оне три народне бое, кое се на женской галлеріи блистаю, по пыловомъ знаменованю и испуне. Я осимъ други, милу мою зелену бою изузимамъ, то е боя Живота и Надежде! Я се надамъ, да ће се румена зора, коя на зреніку Унгаріе плави, у лепо и мирно полдне, а не у запарну сунчану преиску претворити.

(Рѣзоръ Задѣблatt.)

(Пешта.) Отъ 13-огъ до 19-огъ Септемвриа по рим. прошло в овуда Дунавомъ за горниј предѣлъ са различномъ раномъ свега 47. лаји; између коихъ было е 12. лаји жита са 50.922; 2. л. ражи са 3,300; 3. л. јечма са 2,600; 13. л. зоби са 52.200; 10. л. кукуруџа са 16,600; и 7. л. репице са 21,800 вагана.

ДЕРЖАВНИ ЕУРОПЕЙСКИ ДУГОВИ.

Др. Баронъ отъ Реденъ наскоро ће „Свеобщту равниваюћу Терговине и Радић Географију и Штатистику“ издати, изъ кое „Свеобщте Иѣмачке Новине“ за пробу прегледъ Европейски Державни Дугова у Курантъ — Талірима израчуњени сообштавају. Найвећи је Державни Дугъ Британскій (Енглескій), то јестъ: 5578 міліона; после овогъ долази Французкій са 1410. міл.; затимъ Холандскій са 1290 міл.; Џпанскій са 809. міл.; Аустријскій са 578,373.000.; Руссийскій са 479. міл.; (окромъ узаймљиваня за гвоздене путове) таліра, и тако даљ. Џо Европейскій Державни Дугъ износи на 13,605. міліона 439.000. таліра, гдн уредни Державни Расходы свю Держава на 1498 міліона 539.700 таліра годишњи долазе. Шведска, Швайцерска, Кракау, Јонски Острови, Тошкана, Република Санъ Марино, Турска, Олденбургъ, Липе — Детмолдъ, и Шаумбургъ — Липе никакви въ наемъ даты дугова

немаю. Ако бы дугована и унапредакъ пређашнїй свой ходъ задержала, то бы се дуга осводити могли; као: Норвегија отирилике 1860-е године; Пруссіја 1872. г.; Денемаркъ 1900. г.; Аустрија 1908. г.; а Британска текъ 25.75-е године, докле после 732-ве године. Кадъ бы се могло далѣ узети, да све дугомъ обтерешене Державе Кредитъ и способности прихода толико имаю, што бы јошти више дугова отъ 50 процента начинити у стану быле, то бы свое дугове исплатила: Французка 1865-е године; Португаліја 1874. г.; Холландіја 1878. г.; Руссіја 1879. г., а Џпаніја 1929-е године.

ПУТЬ ПО СВЕТУ.

По пайновијемъ изчисленију у Бечу живе, окројъ Мілітара, 83.724 фамиље, кое скупа 192,479 женскогъ пола и 183,454 мужкогъ пола, а у свему 375,933 душе износе.

Наполеонове године, кадъ је кое службено званје отиравља, као што су на иѣговой гробници у Париз-скай Инвалидској Кассарни назначене, есу следбуюће: Аугуста 12-гъ год. 1769-е родио; као Предводитељ Енкадрона кодъ Артиљерије при обсадијеню града Тулона 1793-е год. имао је 24. године, а као Командантъ Артиљерије у Италији 1794-е г. опетъ 25.; Генераломъ је при Египетској Експедицији 1798-е год. у 29-ој својој години постао; за первогъ Консула год. 1799-е 30-те, а за Консула докле живи год. 1800. опетъ 31-ве свое године наименованъ буде. — Царъ Французскій год. 1804-е у 35-ој години свогъ живота постане; безъ службе отишавши у Ватерло 18-гъ Јуна 1815. год. у 46-ој својој години, а у заточенију на острому Св. Елене 5-гъ Маја год. 1821. у 52-ој свое старости години пресели се на другиј свѣтъ.

ПОГРЕШКА.

У пређашњемъ 58. Листова наши числу подъ звѣдицомъ Пѣсме Благородн. Г. др. П. Јоанновича отострату близу краја увукласе типографијеска погрешка, Крухоброци, мѣсто Крухоборци.

Издаватель Димитрий Јовановић. — Учредникъ Димитрий Теодоровић

(Rosen - Platz Nro 285.)